

Tallinna Kopli Ametikool
4. taseme kutsekeskharidusõppe õppekava „Kinnisvarahoodus“

MOODULITE RAKENDUSKAVA						
ÜLDÕPINGUD 30 EKAP						
Sihtrühm	Põhiharidusega õppija või vähemalt 22-aastane põhihariduseta isik, kellel on põhihariduse tasemele vastavad kompetentsid.					
Õppevorm	Statsionaarne koolipõhine õpe					
Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)			Õpetajad	
1	Keel ja kirjandus	6 EKAP			S. Lytvyn	
		Tunde	Audit.	Pr.töö		Is. töö
		156	140	0		16
Nõuded mooduli alustamiseks	Omandatud põhiharidus					
Mooduli eesmärk	<p>Õpetusega taotletakse, et õpilane mõistab loetud tekste ning väljendab ennast õppekeeles selgelt ja arusaadavalt nii suuliselt kui ka kirjalikult.</p> <p>Moodul on seostatud gümnaasiumi riikliku õppekava eesti keele ja kirjanduse valdkonna eesti keele ja kirjanduse, vene keele ja kirjanduse (õpperühmas, kus eesti keelt õpitakse teise keelena ning õpe toimub osaliselt või täielikult vene keeles) õppeainetega.</p>					

Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid
1) väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja kirjakeele normile vastavalt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses	<ul style="list-style-type: none"> • kõneleb arusaadavalt, valib sobiva sõnakasutuse vastavalt suhtlussituatsioonile • koostab ja vormistab teksti vastavalt juhendile, järgides kirjutamisel õigekirjareegleid
2) arutleb teemakohaselt ja põhjendatult loetud, vaadatud või kuulatud teksti põhjal	<ul style="list-style-type: none"> • kõneleb arusaadavalt, valib sobiva sõnakasutuse vastavalt suhtlussituatsioonile • leiab sidumata tekstist vajaliku info ja kasutab saadud teavet eesmärgipäraselt suulises esinemises või enda loodud tekstides
3) koostab eri liiki tekste, kasutades alustekstidena nii teabe- ja ilukirjandustekste kui ka teisi allikaid neid kriitiliselt hinnates	<ul style="list-style-type: none"> • koostab ja vormistab teksti vastavalt juhendile, järgides kirjutamisel õigekirjareegleid • leiab sidumata tekstist vajaliku info ja kasutab saadud teavet eesmärgipäraselt suulises esinemises või enda loodud tekstides
4) loeb ja mõistab sidumata tekste (tabel, graafik, diagramm), hindab neis esitatud infot, teeb järeldusi ja loob uusi seoseid	<ul style="list-style-type: none"> • koostab etteantud faktide põhjal tabeli või diagrammi • kasutab erinevatest infoallikatest saadud teavet enda loodud tekstides ja igapäevaelus, põhjendab infoallika valikut
5) väärtustab lugemist, suhestab loetut iseendaga ja tänapäeva elunähtustega, oma kodukohaga	<ul style="list-style-type: none"> • põhjendab oma lugemiseelistusi ja -kogemusi • tutvustab loetud kirjandusteose autorit, kirjeldab tegevusaega ja -kohta ning olulisi sündmusi, iseloomustab tegelasi
6) tõlgendab ja analüüsib kirjandusteost, seostab seda ajastu ühiskondlike ja kultuuriliste sündmustega	<ul style="list-style-type: none"> • avaldab ja põhjendab oma arvamust, kasutab oma väidete kinnitamiseks tekstinäiteid ja tsitaate • arutleb teose probleemide ja väärtushinnangute üle, toob sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust • selgitab ja kasutab teksti analüüsimiseks tarvilikke põhimõisteid

<p>Teemad, alateemad</p>	<p>KEEL SUHTLUS- JA TUNNETUSVAHENDINA: keel kui märgisüsteem, Suulise ja kirjaliku suhtluse ja teksti erinevused, kirjakeel ja kõnekeel, murdekeel ja släng, keeleline etikett (sh virtuaalkeskonnas), oskuskeele erinevused.</p> <p>KIRJAKEELE NORMID : õigekiri, (veebi)sõnastike kasutamine, kirjavahemärgid</p> <p>SÕNAVARA: sõnavara rikastamise võimalused, ilukirjandusliku teksti eripära</p> <p>MEEDIA JA MÕJUTAMINE: meediateksti tunnused, reklaami erandlik keelekasutus, kriitilise meediatarbija kujundamine, olulisemad meediažanrid (uudis, reportaaž, intervjuu, arvamus), sotsiaalmeedia – kvaliteetkirjanduse ja meelelahutusajakirjanduse erinevused, sihtgruppidest lähtuvalt tähtsamad meediakanalid Eestis, kriitiline ja teadlik lugemine, fakti ja arvamuse eristamine, oma seisukoha eetilise ja asjakohane sõnastamine.</p> <p>FUNKTSIONAALNE LUGEMINE JA KIRJUTAMINE: Kirjutamise eesmärk, teksti ainestik, materjali kogumine ja süstematiseerimine, teksti ülesehitus ja selle sidusus, lõigu ülesanne, arutleva teksti kirjutamine alusteksti põhjal, oma teksti toimetamine ja pealkirjastamine, tüüpilised stiilivead, kokkuvõtte ja referaadi kirjutamine, teabeotsing, seotud ja sidumata tekstid, lihtsamad tarbetekstid, õigekirjaoskuse parandamine ja kinnistamine.</p> <p>ILUKIRJANDUS KUI KUNST: Ilukirjanduse põhiliigid, kirjandusvoolud, autori koht ajas, kirjandusteose ja lugeja suhe; lugejaoskused: teadlik lugeja ja tema isiklik elukogemus, proosa- ja luuleteksti analüüs ja tõlgendamine</p> <p>EESTI KIRJANDUS : ülevaade tähtsamatest autoritest ja perioodidest</p> <p>MAAILMAKIRJANDUS : ülevaade tähtsamatest ajastutest ja autoritest</p>
<p>sh iseseisev töö</p>	<p>Õpilane:</p> <p>Valib läbilugemiseks 2 teost maailmakirjandusest ja 2 teost eesti kirjandusest.</p> <p>Analüüsib ja/või tõlgendab ilukirjandusteksti (loetud raamatut)</p> <p>Koostab etteantud teemal slaidikava</p> <p>Koostab CV ja motivatsioonikirja.</p> <p>Koostab eneseanalüüsi</p> <p>Koostab oma netisõnavara analüüsi, leiab uudissõnadele tähenduse;</p> <p>Kirjutab mõne tegelase keele- või sõnavarakasutusest (pankur, ärimees, talunik, kirjanduslik tegelane)</p> <p>Kirjutab ülesande alusel kokkuvõtte.</p> <p>Kirjutab alusteksti põhjal arutluste.</p> <p>Koostab lihtsama tabeli või graafiku päevakajaliste andmete kohta</p> <p>Koostab essee, kus arutleb teose probleemide ja väärtushinnangute üle, toob näiteid tekstist ja oma elust</p>
<p>sh praktika</p>	<p>puudub</p>

Õppemeetodid	Loeng, praktilised harjutused, rühmatöö, teksti analüüs, arutelu, iseseisev töö, ettekanne (suuline esinemine), suhtlussituatsioon
Hindamine	Moodulit hinnatakse eristavalt ehk hindeliselt, kujundav hindamine toimub kogu õppeperioodi jooksul
Hindamisülesanded	<p>Õpilane:</p> <p>Analüüsib ja/või tõlgendab ilukirjandusteksti (loetud raamatut) teksti – eristab kõne- ja kirjakeelsete löike</p> <p>Kontrolltöö – keelenormide tundmine, õigekirja tundmine</p> <p>Harjutusülesanne – sõnaraamatu kasutamine, õigekirja tundmine</p> <p>Harjutusülesanne - lahendab keeleteste</p> <p>Koostab ja vormistab tekste vastavalt juhendile (arutus või refereering)</p> <p>Harjutusülesanne – sõnade tähenduse leidmine, uudissõnade leidmine ja nende kasutamine tekstis</p> <p>Suhtlussituatsioon – valib sobiva sõnakasutuse vastavalt suhtlussituatsioonile</p> <p>Kontrolltöö – sõnavara koostis</p> <p>Kirjutab kirjandi (kirjand kirjutatakse slängis)</p> <p>Kirjutab meediateksti: uudis, aramuslugu</p> <p>Nimetab infootsingu võimalusi, põhjendab infoallika valikut</p> <p>Koostab või analüüsib reklaamteksti – eristab fakti arvamusest, leiab usaldusväärse info, analüüsib kriitiliselt reklaami</p> <p>Koostab ja pealkirjastab teksti – teksti ülesehitus</p> <p>Lahendab lugemisülesandeid - funktsionaalne lugemine</p> <p>Koostab, vormistab ja kannab ette referaadi või stendiettekande</p> <p>Täidab lünkteste, tabelite ja diagrammide analüüs</p> <p>Koostab tarbetekste: avaldus, elulookirjeldus.</p> <p>Tutvustab loetud teost ja selle autorit</p> <p>Põhjendab oma seisukohti, arutleb teose probleemide ja väärtushinnangute üle, toob sobivaid näiteid tekstist, oma elust, vastab loetud teksti põhjal küsimustele</p> <p>Analüüsib ja tõlgendab proosa- ning luuleteksti</p> <p>Nimetab ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid</p> <p>Koostab retsensiooni loetu või nähtu põhjal (teatrietendus, film, õppekäigujärgne aruanne)</p> <p>Nimetab meediateksti üldtunnused, liigid, meediakanalid, allikad ja allikakaitse jm meediaga seotud</p> <p>Tekstitüüpide tundmine ja analüüs.</p> <p>Rühmatöö: kirjandusvoolud, nende tunnused, teosed ja autorid (plakat, stendiesitlus jm)</p>

Hindamismeetodid	Kontrolltöö, praktilised harjutused, teksti analüüs, tekstilooe, kirjand, rühmatöö, tabeli ja diagrammi analüüs, retsensiooni koostamine, esitus
Hindekriteeriumid	<p>Hinne „3“ lävend Väljendab suulises ja kirjalikus suhtluses eesmärgipäraselt, kirjakeele normile vastavalt; arutleb teemakohaselt, kasutab alustekstina teabe- ja ilukirjandustekste, hindab neid kriitiliselt; teeb järeldusi; loeb ja mõistab sidumata teksti (tabel, graafik, diagramm), suhestab loetud kirjandusteost iseendaga, leiab seoseid ajastu sündmustega.</p> <p>Hinne „4“ Väljendab suulises ja kirjalikus suhtluses eesmärgipäraselt, kirjakeele normile vastavalt; arutleb teemakohaselt, kasutab alustekstina teabe- ja ilukirjandustekste, hindab neid kriitiliselt; teeb järeldusi; loeb ja mõistab sidumata teksti (tabel, graafik, diagramm), suhestab loetud kirjandusteost iseendaga, leiab seoseid ajastu sündmustega; vastab teemakohastele täiendavatele küsimustele; tööd on ühtlase stiiliga ja isikupärased.</p> <p>Hinne „5“ Väljendab suulises ja kirjalikus suhtluses eesmärgipäraselt, kirjakeele normile vastavalt; arutleb teemakohaselt, kasutab alustekstina teabe- ja ilukirjandustekste, hindab neid kriitiliselt; teeb järeldusi; loeb ja mõistab sidumata teksti (tabel, graafik, diagramm), suhestab loetud kirjandusteost iseendaga, leiab seoseid ajastu sündmustega; vastab teemakohastele täiendavatele küsimustele; töödes on silmapaistvalt hea keele ja sõnakasutus ning väljendub kohustuslikust suurem lugemus</p>
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli hinde saamise eelduseks on kõigi hindamisülesannete sh. isesevad tööd, vähemalt lävendi tasemel sooritamine. Mooduli hinne kujuneb hindamisülesannete hinnete kaalutud keskmise tulemuse alusel
Õppematerjalid	Õpetaja koostatud õppematerjalid A. Kilgi, V.Maansoo „Keeleviit“ 2004 Koolibri M.Ehala „Kirjutamise kunst“ 2000 Künnamees M.Rebane „Eesti kirjandus“2003 Ilo M.Rebane „Maailmakirjandus“2003 Ilo S.Nootre Kirjanduse kõnekus“ I – II osa Avita CDd ja DVDd erinevate materjalide kuulamiseks ja vaatamiseks Käsitletavad kirjandusteosed Väliskirjanduse lugemik keskkoolile

	<p>Учебная литература: С. Митюрёв , В. Маранцман « Русская литература 19 века «Таллинн», Коолибри» , 2000 .</p> <p>Леонов С., Митюрёв С., Полева А., Чурилин Н. 1997–1998. Ветви единого древа. Учебник-хрестоматия для X класса. I и II. Таллинн: Коолибри</p>
--	---

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)				Õpetajad
2	Võõrkeel (inglise keel)	4,5 EKAP				S. Adoson
		Tunde	Audit.	Pr.töö	Is.töö	
		117	100	0	17	
Nõuded mooduli alustamiseks	puuduvad					
Mooduli eesmärk	<p>õpetusega taotletakse, et õpilane suhtleb õpitavas võõrkeeles argisuhtluses nii kõnes kui kirjas iseseisva keelekasutajana.</p> <p>Moodul on seostatud gümnaasiumi riikliku õppekava võõrkeele valdkonnaga.</p>					
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid					
1) suhtleb õpitavas võõrkeeles argisuhtluses nii kõnes kui kirjas iseseisva keelekasutajana, esitab ja kaitseb erinevates mõttevahetustes/ suhtlussituatsioonides oma seisukohti	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab iseseisvalt võõrkeelset põhisojavara ja tuttavas olukorras grammatiliselt õiget keelt • esitab ja põhjendab lühidalt oma seisukohti erinevates mõttevahetustes • väljendab end/suhtleb õpitava keele erinevate osaoskuste kaudu (loeb, kuulab, räägib, kirjutab B1 tasemel) 					
2) kirjeldab võõrkeeles iseennast, oma võimeid ja	<ul style="list-style-type: none"> • tutvustab vestlusel iseennast ja oma sõpra/eakaaslast • koostab oma kooli (lühil) tutvustuse • põhjendab kooli ja erialavalikut, hindab oma sobivust valitud erialal töötamiseks 					

huvisid, mõtteid, kavatsusi ja kogemusi seoses valitud erialaga	<ul style="list-style-type: none"> • hindab oma võõrkeeleskuse taset
3) kasutab võõrkeeleskuse arendamiseks endale sobivaid võõrkeele õppimise strateegiaid ja teabeallikaid, seostades võõrkeeleõpet elukestva õppega	<ul style="list-style-type: none"> • põhjendab võõrkeele õppimise vajalikkust, loob seoseid eriala ja elukestva õppega • eristab võõrkeelseid teabeallikaid info otsimiseks, kasutab neid ja hindab nende usaldusväärsust • kirjeldab suhtluskeskkondi, mida kasutab (nende eeliseid, puudusi ja ohte) ja suhtlemist nendes keskkondades
4) mõistab Eesti ja teiste rahvaste elukeskkonda ja kultuuri ning arvestab nendega võõrkeeles suhtlemisel	<ul style="list-style-type: none"> • võrdleb sihtkeele/emakeele maa(de) ja Eesti elukeskkonda, kultuuritraditsioone ja -norme • arvestab sihtkeele kõnelejate kultuurilise eripäraga • tutvustab (oma eakaaslasele välismaal) Eestit ja soovib külastada mõnda sihtkohta
5) on teadlik edasiõppimise ja tööturul kandideerimise rahvusvahelistest võimalustest, koostab tööle asumiseks vajalikud võõrkeelsed taotlusedokumentid	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab võõrkeeles oma tööpraktikat ja analüüsib oma osalemist selles • tutvustab õpitavas võõrkeeles oma eriala hetkeseisu tööturul ja edasiõppimise võimalusi • koostab võõrkeeles töökohale/praktikakohale kandideerimise avalduse, CV/Europassi, arvestades sihtmaa eripäraga • sooritab näidistööintervjuu
Teemad, alateemad	<p>MINA JA MAAILM. Mina ja eakaaslased – kutseõppurid; Mina ja Eesti; Erinevad maad ja rahvad. KESKKOND JA TEHNOLOOGIA. Mina ja keskkond; Keskkonnakaitse probleemid; Tervislik eluviis; Keeletehnoloogilised rakendused igapäevaelus ja suhtluskeskkonnad; Erinevad leiutised ja kaasaegsed tehnoloogilised saavutused Eestis ja maailmas. HARIDUS JA TÖÖ. Mina õppijana; Mina tööturul.</p>

sh iseseisev töö	<p>Õpilane: koostab ristsõna ja valmistab ette esitlusteks Leiab sihtkeeles Internetist informatsiooni ühest kaasaegsest leiutisest ja valmistab tutvustuse esitluseks Leiab võõrkeelset informatsiooni tema poolt valitud sihtkoha/kultuuriobjekti kohta Eestis (turismikirjandus I-punktis, veeb)</p>
sh praktika	puudub
Hindamine	<p>Moodulit hinnatakse eristavalt ehk hindeliselt Hindamine põhineb Euroopa keeleõppe raamdokumendi nõuetel, hinnatakse nelja osaoskust: rääkimine, kuulamine kirjutamine, lugemine</p>
Hindamisülesanded	
	<p>Tutvustab võõrkeeles iseennast/sõpra/eakaaslast – Kiri sõbrale/eakaaslasele (enesetutvustus) Tutvustab oma senist elu ja õpinguid, töökogemusi, võimeid, huvisid, tulevikukavatsusi – arvamus oma tulevikukavatsustest Tutvustab võõrkeeles oma kooli ja valitud eriala ning põhjendab oma valikuid Avaldab võõrkeeles oma arvamust ja seisukohti – kirjalik arvamus juhendi alusel (nt. Eesti loodus ja kliima; rahvastiku kultuuriline mitmekesisus, kultuuritraditsioonid ja – sündmused; vaatamisväärsused; tuntud inimesed – kultuurikandjad) Sõnavaratestid Esitleb suuliselt õpimappi, kasutades teemakohast sõnavara ja tekstinäiteid Loeb ja tõlgib lihtsamaid võõrkeelseid keskkonnaalaseid tekste ja töö näiteid keskkonna probleemidest Rühmatöö – keeletehnoloogilised rakendused igapäevaelus, nimetab võõrkeelseid teabeallikaid vajaliku info otsimiseks, hindab nende usaldusväärsust Essee – „ Keskkonnaprobleemid ja nende lahendusvõimalused“ Rollimäng – „Arsti/toitumisnõustaja juures“, kus kasutab väljendeid ja lausemalle kirjeldades enda poolt kogetud probleeme arsti juurde pöördumisel Mõistekaardid – keha ja tervis Dialoogid tervislikust eluviisist Suuline analüüs– toob välja oma nõrkused ja tugevused õppimises, kirjeldab õpistrateegijaid uue materjali omandamisel Vestlus/dialoog – elukestva õppe osatähtsus suhtlemisalase ja erialase võõrkeeleoskuse arendamisel</p>

	<p>Töölehed – tööpraktika kirjeldus, tegevused praktiliselt, isikuomadused (tugevused ja nõrkused) valitud erialal töötamiseks</p> <p>Tõlgendab töökuulutuse ja näidistöölepingu tekste</p> <p>Koostab võõrkeeles töökohale/praktikakohale kandideerimise avalduse, CV/Europassi, arvestades sihtmaa eripära.</p> <p>Rühmatöö, rollimäng – võõrkeelne näidistööintervjuu</p> <p>Sõnavaratestid</p>
<p>Hindekriteeriumid</p>	<p>1. Rääkimine</p> <p><u>Lävend:</u> Kõne on pausidega, kuid siiski mõistetav. Oskab alustada lihtsamat vestlust, ja suudab ise vestlust ülal hoida, jätkata ning lõpetada. Edastab lühikesi ja lihtsaid ettevalmistatud igapäevaseid teateid. Oskab väga lühidalt ja lihtsalt põhjendada oma arvamust ja vastata lühidalt lihtsatele küsimustele. Oskab kasutada tüüpkeelendeid, kuigi tuleb ette vigu. Emakeele mõju ei sega arusaamist.</p> <p><u>Hinne „4“ :</u> Väljendub huvivaldkonna teemadel sujuvalt, kuigi kõne pole päris mõistetav. Teeb vigu kui on vaja väljendada keerukamat mõtet. Oskab alustada lihtsamat vestlust, seda jätkata ja lõpetada. Oskab edastada lühikesi ja lihtsaid ettevalmistatud teateid igapäevases olukorras. Oskab väga lühidalt ja lihtsalt põhjendada arvamusi, kavatsusi ja toiminguid. Oskab vastata lihtsatele küsimustele, mõnikord (kui küsija räägib liiga kiiresti) võib paluda küsimust korrata. Oskab keelt piisavalt, et üsna arusaadavalt väljenduda. Oskab üsna õigesti kasutada tüüpkeelendeid, kuigi tuleb ette vigu. Emakeele mõju on märgatav kuid hääldus on arusaadav.</p> <p><u>Hinne „5“:</u> Oskab väljenduda ladusalt ja üldsõnaliselt huvivaldkonna teemadel. Oskab alustada vestlust, seda jätkata ja lõpetada. Oskab edastada lühikesi ettevalmistatud teateid igapäevases olukorras. Oskab lühidalt põhjendada ning selgitada arvamusi, kavatsusi ja toiminguid. Oskab vastata küsimustele, mõnikord (kui küsija räägib liiga kiiresti) võib paluda küsimust korrata. Sõnavara piisav, kuigi vahel võib ette tulla kaudset väljendust. Mõtted väljendatud lihtsate lausete järjendina. Kasutab tüüpkeelendeid ja moodustusmalle, kuigi pikema kõnelõigu korral teeb sageli pause, et otsida sõnu ja grammatilisi vorme või korrigeerida sõnastust. Kasutab grammatiliselt üsna õiget keelt, ehkki emakeele mõju on märgatav. Hääldus on selge.</p> <p>2. Kirjutamine</p> <p><u>Lävend:</u> Oskab kirjutada igapäevaste tegevuste kohta liht lauseid. Oskab lihtsalt ja lühidalt kokku võtta ja esitada oma arvamust igapäevaste probleemide kohta. Mõned vead grammatika põhivaras ei takista mõistmist.</p> <p><u>Hinne „4“ :</u> Oskab kirjutada huvivaldkonna piires üldsõnalisi ja lühematest lausetest koosnevaid seotud tekste ja kirjeldusi. Oskab väga lihtsalt ja lühidalt kokku võtta, esitada ja selgitada oma arvamust igapäevaste</p>

tavapäraste ja ebatavaliste probleemide kohta. Teeb sageli grammatikavigu, kuid need ei takista mõistmist. Oskab kasutada tüüpkeelendeid ja moodustusmalle.

Hinne „5“ : Oskab kirjutada lühikesi ja lihtsaid üldsõnalisi seotud tekste huvivaldkonna piires, ühendades lühemaid lauseid lihtsa järjendina. Oskab mingil määral kokku võtta, esitada ja selgitada oma arvamust igapäevaste tavapäraste ja ebatavaliste probleemide kohta. Grammatiliselt keel üsna õige, ehkki emakeele mõju on märgatav. Tuleb ette vigu, kuid need ei takista mõistmist. Kasutab üsna õigesti tüüpkeelendeid ja moodustusmalle.

3. Kuulamine

Lävend: Mõistab lihtsamat otsesõnalist faktiteavet igapäevastel seotud teemadel. Tabab üldjoontes peamist sõnumit, kuid sõnumi spetsiifilised üksikasjad jäävad arusaamatuks. Piiratud sõnavara tõttu mõistab osaliselt olulisemat selgest jutust, millega puutub igapäevaselt kokku. Suudab jälgida lühema mõttevahetuse põhipunkte eeldusel, et hääldus on selge.

Hinne „4“ : Mõistab lihtsamat otsesõnalist faktiteavet igapäevastel seotud teemadel. Tabab nii peamist sõnumit kui ka mõningaid spetsiifilisi üksikasju, kui hääldus on aeglane, selge ja tuttavlik. Mõistab üldjoontes olulisemat igapäevasest selgest jutust. Suudab üldiselt jälgida lühema mõttevahetuse põhipunkte eeldusel, et hääldus on selge. Suudab jälgida lihtsamat ja lühemat loengut vm esinemist oma huvivaldkonnas, kui teema on tuttav, sõnastus tuttav ja jutu ülesehitus selge.

Hinne „5“ : Mõistab otsesõnalist faktiteavet igapäevastel seotud teemadel. Tabab nii peamist sõnumit kui ka spetsiifilisi üksikasju, kui hääldus on selge ja tuttavlik. Mõistab olulisemat igapäevasest jutust. Suudab üldiselt jälgida pikema mõttevahetuse pidepunkte eeldusel, et hääldus on selge. Suudab jälgida loengut vm esinemist oma huvivaldkonnas, kui teema on tuttav, sõnastus tuttav ja jutu ülesehitus selge.

4. Lugemine

Lävend: Loeb otsesõnalisi faktipõhiseid tekste aeglaselt, tundmatud sõnad ja laused raskendavad tekstist arusaamist. Pikemad tekstid valmistavad raskusi. Lühematest ja lihtsamatest suudab teavet leida. Lihtsas tekstis tekib raskusi olulise teabe leidmisega.

Hinne „4“ : Loeb otsesõnalisi faktipõhiseid tekste aeglaselt, kuid rahuldava arusaamisega. Suudab hõlmata pikemaid tekste või tekstiosi, mõned tundmatud sõnad ei takista tekstist arusaamist ja teabe otsimist. Oskab igapäevatekstides vaatamata mõnedele tundmatutele lausetele ja sõnadele leida ja mõista asjakohast teavet. Mõistab käsitletava igapäevase situatsiooni üldist arutluskäiku, kuid ei pruugi aru saada üksikasjadest. Lihtsas tekstis võtab olulisema leidmine aega, kuid ei sega tekstist arusaamist ja ülesande täitmist.

Hinne „5“ : Loeb otsesõnalisi faktipõhiseid tekste rahuldava arusaamisega. Suudab hõlmata pikemaid tekste, et leida otsitav teave ja koguda infot teksti eri osadest või mitmest tekstist. Oskab leida ja mõista asjakohast

	teavet huvivaldkonna piires. Mõistab käsitletava igapäevase situatsiooni arutluskäiku, kuid ei pruugi aru saada üksikasjadest. Leiab tekstist olulisema.
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Kokkuvõtte hinne kujuneb, kui õppijal on sooritatud kõik teoreetilised, praktilised ja iseseisvad tööd vastavalt hindekriteeriumile vähemalt lävendi tasemel. Kokkuvõttev hinne kujuneb kõikide eristavalt hinnatud osaoskuste hindamisülesannete kaalutud keskmisena
Õppematerjalid	Töövihikud, audio- ja videomaterjalid

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)				Õpetajad
3	MATEMAATIKA	5 EKAP				A. OREKHOVA O. LABANOVA
		Tunde	Audit.t	Prakt.t.	Is.töö	
		130	104	0	26	
Nõuded mooduli alustamiseks	Omandatud põhiharidusele vastavad kompetentsid					
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, et õpilane kasutab oma matemaatikateadmisi elus edukalt toimetulekuks. Moodul on seostatud gümnaasiumi riikliku õppekava matemaatika valdkonnaga.					
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid					
1) kasutab õpitud matemaatikateadmisi ja –oskusi uutes situatsioonides ning eluliste ülesannete lahendamisel, analüüsid ja hinnates tulemuste tõepärasust	<ul style="list-style-type: none"> • sõnastab ülesande mõtte, toob/kirjutab välja andmed, määrab otsitavad suurused toob/kirjutab välja vajalikud seosed ja valemid • kirjeldab lahenduskäiku, vajadusel illustreerib seda joonisega/skeemiga, teeb vajalikud arvutused, • vormistab lahenduskäigu, kontrollib lahenduskäigu õigsust • kasutab vajadusel õpetaja koostatud juhendmaterjale ja näpunäiteid ülesande õigeks lahendamiseks • teeb järeldusi tulemuse tõepärasuse kohta, lähtudes igapäevaelust 					
2) kasutab vajadusel erinevaid teabeallikaid ning saab aru	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab vajaliku teabe leidmiseks nii paberkandjal kui ka internetis leiduvaid teabeallikaid • leiab tekstist, tabelist, jooniselt, graafikult, diagrammilt vajaliku info 					

erinevatest matemaatilise info esitamise viisidest	
3) seostab matemaatikat teiste õppeainetega, kasutades õppimisel oma matemaatika-alaseid teadmisi ning oskusi	<ul style="list-style-type: none"> • koostab tabelleid, jooniseid, graafikuid ja diagramme õpitud materjali ulatuses • nimetab järgühhikuid ja teisendab pikkus-, raskus- pindala, ruumala, mahu, aja- ja rahaühikuid, arvutab protsente ja promille • kasutab muutumist ja seoseid käsitlevat matemaatikat, võrdleb erinevaid suurusi
4) esitab oma matemaatilisi mõttekäike loogiliselt, väljendades oma mõtet selgelt ja täpselt nii suuliselt kui kirjalikult	<ul style="list-style-type: none"> • valib ja kasutab ülesannete lahendamisel ülesande sisust lähtuvalt õigeid valemeid ja matemaatilisi sümboleid • kasutab analoogiat objektidevaheliste seoste leidmiseks • kasutab loogikat etteantud probleemide lahendamisel ning eristab olulist ebaolulisest • teab ja kasutab matemaatilise statistika ja tõenäosusteooria elemente
5) kasutab matemaatika võimalusi enda ja teiste tegevuse tasuvuse ning jätkusuutlikkuse hindamisel	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab matemaatiliste tehete abil loteriide ja laenudega seotud riske • arvutab bruto- ja netopalka ning mitmesuguseid igapäevaeluga seotud tulusid ja kulusid ning teisendab enamkasutatavaid valuutasid • arutleb säästmise vajalikkuse üle, toob näiteid tarbimise ja kulutamise tasakaalustamise võimaluste kohta
Teemad, alateemad	<p>ARVUTAMINE.</p> <p>MÕÕTÜHIKUD. Mõõtühikute vahelised seosed, teisendamine; Elulise sisuga tekstülesanded.</p> <p>AVALDISED. VÕRRANDID JA VÕRRATUSED. Ratsionaalavaldiste lihtsustamine; Võrre; Võrdeline jaotamine; Valemite teisendamine; Võrdeline suurendamine ja vähendamine (möötkava, plaan); Lineaarvõrrand; Ruutvõrrand; Kahe tundmatuga lineaarvõrrandi süsteem; Arvtelje erinevad piirkonnad; Lineaarvõrratuse mõiste, omadused ja lahendamine; Lineaarvõrratussüsteemid.</p> <p>PROSENTARVUTUSED. Osa ja tervik, protsent, promill</p> <p>MAJANDUSMATEMAATIKA ELEMENDID. Raha ja valuuta; Liht- ja liitintress; Laen ja hoiustamine, laenu tagasimaksegraafik; Palk ja kehtivad maksud töövõtjale ja tööandjale; Käibemaks, hind käibemaksuta ja käibemaksuga; Hinnamuutused (soodushind, hinnatõus jne); Diagrammide lugemine.</p> <p>TÕENÄOSUSTEooria JA STATISTIKA. Sündmuste tõenäosus, tõenäosuse summa ja korrutis (sh tõenäosus loteriis ja hasartmängudes); Statistika põhimõisted ja arvarakteristikud. Statistiline ja variatsioonirida, sagedustabel ja suhteline sagedus, diagrammide keskvärtus, kaalutud keskmine, mediaan,</p>

	<p>mood, maksimaalne ning minimaalne element, standardhälve; Statistiliste andmete kogumine, süstematiseerimine, statistiline andmetöötlus.</p> <p>JOONED TASANDIL. Punkti asukoha määramine tasandil; Lõigu pikkus, kahe punkti vaheline kaugus, vektori mõiste ja tähistamine, vektori pikkus, nullvektor, ühikvektor, vastandvektor, vektorite geomeetiline liitmine; Sirge, parabooli ja ringjoone võrrandid; Sirge joonestamine võrrandi järgi.</p> <p>TRIGONOMEETRIA. Phytagorase teoreem; Teravnurga siinus, koosinus, tangens; Täisnurkse kolmnurga lahendamine.</p> <p>PLANIMEETRIA. Tasapinnaliste geomeetriliste kujundite (kolmnurk, ruut, ristkülik, rööpkülik, romb, trapets, korrapärase kuusnurk, ring) elemendid, ümbermõõdud, pindalad.</p> <p>STEREOMEETRIA. Püstprisma, korrapärase püramiidi, silindri, koonuse ja kera elemendid, pindalad ning ruumala.</p>					
Hindamisülesanded						
<p>Arvestustöö nr 1 Reaalarvudega arvutamise kohta: Õpilane eristab ratsionaal-, irratsionaal- ja reaalarve; sooritab tehteid harilike ning kümnendmurdudega, astmete ja juurtega, teisendades viimased ratsionaalarvulise astendajaga astmeteks analüüsides ja hinnates tulemuse tõepärasust, esitab oma matemaatilisi mõttekäike loogiliselt, väljendades oma mõtet selgelt ja täpselt Sh iseseisevad tööd Õpilane: leiab avaldise täpse väärtuse lahendab oma erialaga seotud ülesande</p>	<p>Hindekriteeriumid</p> <table border="1" data-bbox="595 799 2163 1473"> <tr> <td data-bbox="595 799 1104 1473"> <p>Hinne „3“ Arvutab reaalarvudega õigesti peast, kirjalikult või taskuarvutiga. Teostab tehted õiges järjekorras. Ümardab arve etteantud täpsuseni. Teisendab etteantud ühikuid lubatud eksimisega 10% Lahendab konspekti näidete abil elulisi tekst ülesandeid</p> </td> <td data-bbox="1104 799 1603 1473"> <p>Hinne „4“ Lahendab iseseisvalt elulisi sõnalisi tüüpülesandeid Teisendab mõõtühikuid tekstülesannetes vastavalt teksti sisule</p> </td> <td data-bbox="1603 799 2163 1473"> <p>Hinne „5“ Lahendab iseseisvalt ja loovalt elulisi tekstülesandeid ja vormistab korrektse lahenduskäigu Koostab ja lahendab elulisi mõõtühikute teisendamist nõudvaid tekstülesandeid</p> </td> </tr> </table>			<p>Hinne „3“ Arvutab reaalarvudega õigesti peast, kirjalikult või taskuarvutiga. Teostab tehted õiges järjekorras. Ümardab arve etteantud täpsuseni. Teisendab etteantud ühikuid lubatud eksimisega 10% Lahendab konspekti näidete abil elulisi tekst ülesandeid</p>	<p>Hinne „4“ Lahendab iseseisvalt elulisi sõnalisi tüüpülesandeid Teisendab mõõtühikuid tekstülesannetes vastavalt teksti sisule</p>	<p>Hinne „5“ Lahendab iseseisvalt ja loovalt elulisi tekstülesandeid ja vormistab korrektse lahenduskäigu Koostab ja lahendab elulisi mõõtühikute teisendamist nõudvaid tekstülesandeid</p>
<p>Hinne „3“ Arvutab reaalarvudega õigesti peast, kirjalikult või taskuarvutiga. Teostab tehted õiges järjekorras. Ümardab arve etteantud täpsuseni. Teisendab etteantud ühikuid lubatud eksimisega 10% Lahendab konspekti näidete abil elulisi tekst ülesandeid</p>	<p>Hinne „4“ Lahendab iseseisvalt elulisi sõnalisi tüüpülesandeid Teisendab mõõtühikuid tekstülesannetes vastavalt teksti sisule</p>	<p>Hinne „5“ Lahendab iseseisvalt ja loovalt elulisi tekstülesandeid ja vormistab korrektse lahenduskäigu Koostab ja lahendab elulisi mõõtühikute teisendamist nõudvaid tekstülesandeid</p>				

Arvestustöö nr 2	Hindekriteeriumid		
<p>Erineva matemaatilise info esitamise viiside kohta: Õpilane lahendab lineaar- ja ruutvõrratusi ning ühe tundmatuga lineaarvõrratuste süsteeme; lahendab lihtsamaid, sh tegelikkusest tulenevaid tekstülesandeid võrrandite ja võrrandisüsteemide abil, esitab oma matemaatilisi mõttekäike loogiliselt, väljendades oma mõtet selgelt ja täpselt Sh iseseisev tööd Õpilane: lahendab elulise sisuga kolm ülesannet (võrrandi või võrrandisüsteemi koostamine).</p>	<p>Hinne „3“ Lihtsustab avaldisi kasutades summa ja vahe ruudu ning ruutude vahe valemit, lahendab lihtsamaid lineaarvõrrandeid ja lineaarvõrrandisüsteeme ning normaalkujulisi ruutvõrrandeid . Lahendab lihtsamaid lineaarvõrratusi ja võrratusesüsteeme Elulisi ülesandeid lahendab konspekti/näidete abi</p>	<p>Hinne „4“ Lahendab võrrandeid lihtsustamise valemeid kasutades. Lahendab lineaarvõrrandeid ja lineaarvõrrandisüsteeme ning ruutvõrrandeid. Lahendab lineaarvõrratusi ja võrratusesüsteeme. Lahendab iseseisvalt elulisi tüüpülesandeid, vormistab korrektse lahenduskäigu</p>	<p>Hinne „5“ Lahendab võrrandeid lihtsustamise valemeid kasutades. Lahendab lineaarvõrrandeid ja lineaarvõrrandisüsteeme ning ruutvõrrandeid . Lahendab lineaarvõrratusi ja võrratusesüsteeme. Lahendab iseseisvalt ja loovalt elulisi tekstülesandeid, vormistab korrektse lahenduskäig</p>
Arvestustöö nr 3	Hindekriteeriumid		

<p>Matemaatika-alaste teadmiste ning oskuste seostamise kohta teiste õppeainetega: Õpilane lahendab protsentides väljendatavaid suurusi, esitab oma matemaatilisi mõttekäike loogiliselt, väljendades oma mõtet selgelt ja täpselt</p> <p>Sh iseseisevad tööd: arvutab vastavalt erialale materjali kulu/mahu.</p>	<p>Hinne „3“ Arvutab protsenti (osa) tervikust. Arvutab tervikut protsendimäära (osamäära) ja osa kaudu. Leiab, mitu protsenti üks suurus moodustab teisest. Arvutab promilli (nt. alkoholisaldust veres) Vormistab korrektselt lahenduskäigu</p>	<p>Hinne „4“ Lahendab kolme tehtega elulisi protsentülesandeid (näiteks niiskusekadu, lahuse ülesanded, suuruste muutumise ülesanded). Vormistab korrektselt lahenduskäigu</p>	<p>Hinne „5“ Lahendab iseseisvalt ja loovalt vähemalt kolme tehtega elulisi protsentülesandeid. Vormistab korrektselt lahenduskäigu. Valib erinevate võimaluste vahel ökonoomsema lahenduskäigu</p>
<p>Arvestustöö nr 4</p>	<p>Hindekriteeriumid</p>		
<p>Matemaatika-alaste teadmiste ning oskuste seostamise kohta teiste õppeainetega: Õpilane lahendab ülesandeid kolmnurkadega, lahendab tasandilisi kujundeid esitab oma matemaatilisi mõttekäike loogiliselt, väljendades oma mõtet selgelt ja täpselt</p> <p>Sh iseseisevad tööd: arvutab kirjalikult pindalad ja ruumalad erialases ülesandes lahendab elulise sisuga ülesande</p>	<p>Hinne „3“ Lahendab korrektselt (teeb joonise, kirjutab andmed, valemid ja vastuse) konspekti/ näidete abil elulisi ülesandeid, leiab näidete abil õigeid elementidevahelisi seoseid, ümbermõõdu ja pindala valemeid. Teeb tasapinnaliste kujundite joonised ja lahendab antud andmetega kujundi pindala ja ümbermõõdu, valemite lehe abil kõik kujundid</p>	<p>Hinne „4“ Lahendab korrektselt (teeb joonise, kirjutab andmed, valemid ja vastuse) elulisi ülesandeid Teeb tasapinnaliste kujundite joonised ja lahendab antud andmetega kujundi pindala ja ümbermõõdu, teisendab ühikud ja vormistab lahenduskäigu korrektselt</p>	<p>Hinne „5“ Lahendab iseseisvalt (abimaterjale kasutamata) elulisi ülesandeid ja esitab tõepäraseid vastuseid lähtuvalt igapäevaelust. Lahendab iseseisvalt ja loovalt elulisi tekstülesandeid ja vormistab korrektse lahenduskäigu. Teeb tasapinnaliste kujundite joonised ja arvutab kujundite pindala ja ümbermõõdu. Lahendab loovalt elulisi ülesandeid trigonomeetria ja planimeetriateadmisi rakendades ja esitab tõepäraseid vastuseid lähtuvalt igapäevaelust</p>

Arvestustöö nr 5	Hindekriteeriumid		
<p>Matemaatika võimaluste enda ja teiste tegevuse tasuvuse ning jätkusuutlikkuse hindamise kohta.</p> <p>Õpilane tõlgendab igapäevaelus ette tulevaid suurusi, sealhulgas laenudega (lihtintress ja liitintress) seotud kulutusi ja ohte, skitseerib sirge, parabooli, ringjoone graafikuid (käsitsi ning arvutil), arvutab sündmuse tõenäosust ja rakendab seda lihtsamaid elulisi ülesandeid lahendades</p> <p>Sh iseseisev töö: koostab laenu tagastamise graafiku. paaristöö - andmetöötluse projekt. skitseerib erinevate joonetega graafikud ning leiab lõikepunktid</p>	<p>Hinne „3“</p> <p>Teisendab erinevaid valuutasid, kasutades sellekohaseid teabematerjale. Arvutab liht- ja liitintressi.</p> <p>Arvutab käibemaksu ja kauba jaehinda, hinnamuutusi.</p> <p>Teeb vahet neto- ja brutopalgal, teab palgaga kaasnevaid makse.</p> <p>Kasutab palgakalkulaatoreid internetis.</p> <p>Selgitab laenudega seotud riske, arutleb säästmise vajalikkuse ja kiiralaenude üle.</p> <p>Teeb vahet erinevatel diagrammidel, suudab lugeda neilt andmeid</p>	<p>Hinne „4“</p> <p>Lisaks hinde „3“ hindamiskriteeriumile. Loeb tekstis, tabelist, jooniselt vajaliku info, analüüsib seda ja teeb järeldusi. Teeb konspekti abiga excelis diagramme.</p>	<p>Hinne „5“</p> <p>Lisaks hindele „4“ lahendab iseseisvalt probleemülesandeid, suudab neid ise püstitada ning oma seisukohta kaitsta</p>
sh praktika	puudub		
Õppemeetodid	Arutelu, iseseisev töö, vestlus, kontrolltöö, praktiline töö, töölehed, andmete lugemine graafikutelt ja diagrammidelt ja nende kasutamine, kodune kontrolltöö, elulised ülesanded, projekt		
Hindamine	Moodulit hinnatakse eristavalt ehk hindeliselt, kujundav hindamine toimub kogu õppeprotsessi jooksul		

sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli hinde saamise eelduseks on kõigi hindamisülesannete sh. isesevad tööd, vähemalt lävendi tasemel sooritamine. Mooduli hinne kujuneb hindamisülesannete hinnete kaalutud keskmise tulemuse alusel
sh hindamismeetodid	Kontrolltöö, test, ülesannete lahendamine, arvutuslikud tööd.
Õppematerjalid	Matemaatika 10.klassile, L.Lepmann, T.Lepmann, K.Velsker, Koolibri, 2001 Gümnaasiumi kitsa matemaatika õpik, Avita, 2012 Matemaatika ülesannete kogu keskkoolile, E.Abel, E.Jõgi, E.Mitt, Koolibri, 2001 Eksaminandile matemaatika riigieksamist, Helgi Uudelepp, Ahto Lõhmus, Argo, 2013 Matemaatika õpik kutseõppeasutusele, T.Leego, L.Vedler, Tartu, 2001 Erinevad ainematerjalid internetist

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)				Õpetajad
4	Loodusained	6 EKAP				A. Karro A. Raidmaa N. Nikiforova L. Hendrikson
		Tunde	Audit.	Pr. töö	Is. töö	
		156	126	0	30	
Nõuded mooduli alustamiseks	puuduvad					
Mooduli eesmärk	õpetusega taotletakse, et õpilane omab loodusteaduslikku maailmapilti, väärtustab ja järgib jätkusuutliku arengu põhimõtteid.					

	Moodul on seostatud gümnaasiumi riikliku õppekava loodusaine valdkonna bioloogia, geograafia, keemia, füüsika ainetega.
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid
1) mõistab loodusainete omavahelisi seoseid ja eripära, saab aru mudelite tähtsusest reaalsete objektide kirjeldamisel	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab maa sfääre kui süsteeme ja nendega seotud mudeleid • kirjeldab maa evolutsioonilist arengut, elus- ja eluta looduse tunnuseid • kirjeldab abiootiliste tegurite toimet organismidevahelisi suhteid ja looduses toimivaid aineringe • kirjeldab organismide ehitust, aine- ja energiavahetust, paljunemist ja arengut (eristab rakutüüpe) • iseloomustab inimese keemilist koostist ja mõistab pärandumise seaduspärasusi • kirjeldab mehaanika nähtusi ja kasutades selleks õigeid füüsikalisi suurusi ja mõisteid • kirjeldab korrektsete mõistete ja füüsikaliste suurustega elektromagnetismi nähtusi ja nendevahelisi seoseid • iseloomustab soojusenergia muutmise viise, nähtusi, seaduspärasusi • kirjeldab õigete füüsikaliste suurustega ja mõistetega valguse tekkimise, levimise ja kadumise nähtusi • kirjeldab tähtsamaid mikromaailma mudeleid, tuumareaktsioone ning radioaktiivsust • kasutab keemiliste elementide perioodilisustabelit ja ühendite molekulaarmudeleid mikromaailma kirjeldamisel ja ainete omaduste selgitamisel
2) mõtestab ja kasutab loodusainetes omandatud teadmisi keskkonnas toimivate nähtuste selgitamisel ja väärtustamisel ning igapäevaelu probleemide lahendamisel	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab evolutsiooni kulgu ning seostab protsesse looduses nähtavaga • nimetab majandustegevusega kaasnevaid looduskeskkonna probleeme • selgitab loodus- ja sotsiaalkeskkonnas omavahelisi seoseid ja probleeme • võrdleb erinevate piirkondade kliima, mullastiku, taimestiku ja loomastiku omavahelisi seoseid • võrdleb looduslikke ja tehismaterjale ning nende omadusi • selgitab tervisliku toitumise põhimõtteid • selgitab nakkushaiguste vältimise võimalusi • kirjeldab orgaaniliste ja anorgaaniliste ainete toimet inimestele ja keskkonnale • kirjeldab inimese arengut ja tervislikku seisundit sõltuvalt sotsiaalsest, majanduslikust või looduskeskkonnast
3) mõistab teaduse ja tehnoloogia saavutuste mõju looduskeskkonnale ja	<ul style="list-style-type: none"> • nimetab loodusteaduste ning tehnoloogia arengu positiivseid ja negatiivseid ilminguid ning võrdleb erinevaid eetilisi-moraalseid seisukohti ning nende usaldusväärset • kirjeldab ja toob näiteid loodusteaduste, tehnoloogia ja ühiskonna vahelistest seostest

<p>inimesele, saab aru ümbritseva keskkonna mõjust inimese tervisele</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab teaduse ning tehnoloogia võimalusi ja piiranguid ühiskonna heaolu ja majanduse arengu tagamiseks
<p>4) leiab iseseisvalt usaldusväärset loodusteaduslikku informatsiooni ja kasutab seda erinevate ülesannete lahendamisel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab oma elukoha (loodus) keskkonda, uurides ja analüüsides seal erinevaid probleeme • lahendab loodusteaduslike ülesandeid ja probleeme, kasutades erinevaid usaldusväärseid teabeallikaid • koostab erinevate andmete põhjal tabeleid ja graafikuid • kirjeldab ja kohandab korrektsete lähteandmetega ülesandele õige lahendusmudeli ning fikseerib otsitavad suurused, kasutades õigesti mõõtühikute süsteeme • arvutab õigesti, kontrollides saadud tulemust ning vormistab ülesande vastuse korrektselt
<p>Teemad, alateemad</p>	<p>1. UNIVERSUM JA SELLE KUJUNEMINE</p> <p>1.1. Maakera kui süsteem. Maa teke, areng ja geoloogiline ajaskaala. Universumi evolutsioon. Maa sfäärid:</p> <p>Litosfäär. Litisfääri koostis ja ehitus. Erinevate kivimite ja maakide kasutusvõimalused. Laamtektoonika. Vulkanism. Maavärinad;</p> <p>Atmosfäär. Atmosfääri koostis ja ehitus. Kiirgusbilanss. Õhutsirkulatsioon. Inimtegevuse mõju atmosfääri koostisele ja selle tagajärjed: sudu, happevihmad, osooniaugud, kasvuhooneefekt</p> <p>Hüdrofäär. Veeringe Maal. Siseveed. Jõgede veereziim ja äravool. Põhjavesi, selle kujunemine, filtratsioon. Pinna- ja põhjavee kasutamine ja kaitse. Maailmamere roll kliima kujunemises. Maa sfäärid:</p> <p>Pedosfäär. Murenemine. Maailma mullad. Mulla hävimine vee ja tuule erosiooni tõttu. Muld kui ressurss. Muldade kaitse</p> <p>1.2. Universumi evolutsioon. Evolutsiooniteooriate põhiseisukohad; Mikro- ja makroevolutsioon.</p> <p>1.3. Astronoomia. Päikesesüsteem: planeet, planeedi kaaslane, asteroid, komeet, meteor.</p> <p>1.4. Kehad, nende mõõtmed, mõõtühikute süsteemid ja teisendamised. Liikumine ja selle mõõtmine. Kiirus. Kiirendus. Taustsüsteemid. Vastasmõjud. Jõud, mass, energia.</p> <p>2. MIKROMAAILM JA AINEEHITUS</p> <p>2.1. Aatomi ja molekuli ehitus ja mudelid. Keemilised elemendid Maal. Keemiline side. Anorgaanilised aineklassid. Metallid, mittemetallid.</p> <p>2.2. Mikromaailma ehitus.</p>

Ideaalne gaas, selle olek ja oleku muutumine, siseenergia. Soojusmasin. **Elektromagnetism. Elektriline vastastikmõju.** Elektrilaeng. Elektrilaengu jäävuse seadus, Coulomb,i seadus. Elektrimahtuvus. Kondensaator. Elektriväli: elektrivälja tugevus, potentsiaal, pinge;

Elektrivool. Voolutugevus, elektritakistus, takistid, vooluallikad. Elektrivoolu töö ja võimsus. Vooluring: Ohmi seadus vooluringi osa ja kogu vooluringi kohta, jada- ja rööpühenduse seadused.

Magnetväli. Magnetväli, magnetinduktsioon, Ampere,i seadus, Eneseinduktsioon. Elektromagnetiline induktsioon. Elektromagnetlainete skaala: lainete liigid, energia levimise kiirus.

Valgus. Valguse peegeldumine. Valguse murdumine, murdumisenäitaja. Valguslainete koherentsus, interferents ja difraktsioon. Fotoefekt. Valguse dispersioon, spekter.

Aatomifüüsika. Kaasaegne aatomimudel. Bohri aatomimudel: energiavoo, Bohri postulaadid. Tuumaprotsessid: Tuumade lõhustamine, tuumade süntees, kiirguskaitse. Radioaktiivsus, poolestusaeg

3. ORGANISM KUI TERVIK

3.1. Organilised ained eluslooduses. Organismide keemiline koostis. Biomolekulide tähtsus eluslooduses. Toiduainete toiteväärtus, lisaained ning tervislikkuse seos koostisega. Organismide energiavajadus.

3.2. Organismide ehitus ja talitus. Rakkude ehitus ja talitus. Organismide aine- ja energiavahetus. Paljunemine ja areng. Pärilikkus. Inimene kui tervikorganism.

4. LOODUSTEADUSTE RAKENDUSVÕIMALUSI

4.1. Loodusteaduste rakendusvõimalusi tehnoloogias ja majanduses. Geeni- ja biotehnoloogia. Transgeensed organismid. Nakkushaigused ja nende vältimine. Nanotehnoloogia ja kaasaegne. Materjaliteadus. Bioenergeetika. Organismi kahjustavad ained. Alused, happed ja soolad igapäevaelus.

5. KESKKOND JA KESKKONNAKAITSE

5.1. Majanduskeskkond. Kõrgeltarenenud Põhja riigid ja Lõuna arengumaad. Maailma rahvastik ja rahvastikuprotsessid. Maailma rahvaarv ja selle muutumine. Rahvastikupoliitika. Ränded ja selle põhjused. Rahvastiku paiknemine. Linnastumine. Suurlinnade keskkonnaprobleemid. Globaliseerumine ja keskkonnaprobleemid. Majanduse üldine struktuur ja selle arengud. Energiamaajandus. Alternatiivenergia kasutamise võimalused. Põllumajandus. Põllumajandusega kaasnevad keskkonnaprobleemid. Maailma rahvastiku toitlustamise probleemid. Masinatööstus. Transport ja side. Rahvusvahelised veeteenused. Teenuste osatähtsuse kasv. Turism ja selle geograafia.

5.2. Elukeskkond, selle süsteemid ning kaitse. Ökoloogilised tegurid sh organismide omavahelised suhted. Ökosüsteemid ja selle muutused. Looduskaitse- ja keskkonnakaitse nüüdisaegsed suunad ning rahvusvaheline koostöö. Liikide hävimist põhjustavad tegurid, liikide kaitsevõimalused ja – vajadus.

5.3. Tehnoloogiline ehk tehiskeskkond. Tehis- ja looduslikud ained.

Hindamisülesanded:	
Kirjalik arvestustöö loodusainete omavaheliste seosete ja eripära kohta	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - iseloomustab geoloogilise ajaskaala järgi üldjoones Maa teket ja arengut; - kirjeldab Maa siseehitust ning võrdleb mandrilist ja ookeanilist maakoort; - iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi vulkaane, seostades nende paiknemist laamtektoonikaga; - selgitab maavärinate tekkepõhjusi ja põhilisi esinemispiirkondi; - kirjeldab kliimat kujundavaid tegureid; - kirjeldab veejaotumist Maal ning iseloomustab veeringet ja veeringe lülisid; - selgitab hoovuste teket ja liikumise seaduspära maailmameres ning rolli kliima kujunemises; - selgitab tõusu ja mõõna teket ning mõju rannikule; - selgitab liustike tähtsust kliima kujunemises ja veeringes; - iseloomustab mulla koostist, ehitust ja kujunemist; - kirjeldab Maa sfääre kui süsteeme.
Stendiettekanne - esitlus elu arengu kohta Maal	<ul style="list-style-type: none"> -kirjeldab bioloogilist evolutsiooni, selgitab evolutsiooni toimumismehhanisme; -toob näiteid loodusteaduslike uuringute kohta, mis tõestavad bioevolutsiooni.
Referaadi esitlus „Päikesesüsteem“	<ul style="list-style-type: none"> -selgitab Päikesesüsteemi tekke mudelit ja selle kaasaegset olemust; -kirjeldab Päikesesüsteemi ja selle objekte (planeedid, kaaslased, meteoriidid, asteroidid, komeedid, kosmiline tolm).
Kirjalik kontrolltöö „Kehad, nende mõõtmed, mõõtühikute süsteemid ja teisendamised“	<ul style="list-style-type: none"> - tunneb ja teisendab mõõtühikuid; - nimetab kordseid ja põhilisi tuletatud mõõtühikuid; - selgitab liikumist kirjeldavaid põhisuurusi ja nende vahelisi seoseid; - lahendab lihtsamaid kinemaatika ülesandeid; - kirjeldab dünaamika põhisuurusi ja nendevahelisi seoseid; - lahendab lihtsamaid dünaamika ülesandeid
Kirjalik kontrolltöö „Aatomi ja molekuli ehitus ja mudelid“	<ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab aatomiehituse põhiseisukohti ja perioodilisussüsteemi seaduspärasusi; - kasutab ülesannete lahendamisel keemiliste elementide perioodilisussüsteemi tabelit; - kirjeldab keemilise sideme tüüpe ja iseärasusi; - iseloomustab vastava sidemega ainete põhiomadusi; - kirjeldab elemendi aatomi elektronstruktuuri; - määrab põhilisi oksüdatsiooniastmeid;

	<ul style="list-style-type: none"> - iseloomustab elemendi metallilisust või mittemetallilisust, lähtudes elemendi asukohast perioodilisustabelis
Kirjalik kontrolltöö „Elektromagnetism. Elektrivool“	<ul style="list-style-type: none"> - selgitab ideaalse gaasi olekuvõrrandit ja selles sisalduvaid suurusi ja nendevahelisi seoseid; - kirjeldab elektrostaatika nähtusi ja nende mõju keskkonnale; - toob välja elektriliste parameetrite vahelisi seoseid ja ühikuid; - nimetab elektrivoolu toimete rakendusi - koostab lihtsama vooluringi; - mõõdab voolutugevust ja pinget; - lahendab ülesandeid vooluringi ja tema osade kohta;
Kirjalik kontrolltöö „Magnetväli. Valgus. Aatomifüüsika“	<ul style="list-style-type: none"> - nimetab magnetvälja suuna määramise reegleid; - määrab püsimagneeti ja vooluga juhtme magnetvälja suuna; - oskab määrata vooluga juhtmele magnetväljas mõjuva jõu suunda; - kirjeldab planetaarset aatomimudelit; - nimetab elementaariosakesi; - lahendab geomeetrilise optika lihtsamaid ülesandeid; - nimetab geomeetrilise optika põhiseadusi; - seostab mikromaailma ning selle mudeleid elusloodusega ja eluslooduse tunnustega.
Kirjalik kontrolltöö „Orgaanilised ained eluslooduses.“	<ul style="list-style-type: none"> - arutleb eluslooduse tunnuste üle, eristades eluta looduse osa ja selle tähtsust; - võrdleb rakkude tüüpe ning paigutab elusorganismid selle alusel erinevatesse riikidesse; - oskab ainte keemilise valemi järgi kirjeldada selle aine keemilist koostist; - arutleb biomolekulid tähtsuse üle eluslooduses ning oskab tuua näiteid biomolekulidest eluslooduses; - nimetab tähtsamate makrotoitainete toiteväärtusi ning kirjeldab tervisliku toitumise peamisi põhimõtteid
Referaadi esitlus „Organismide ehitus ja talitus“ (valik ettantud referaadi teemadest)	<ul style="list-style-type: none"> - tunneb ära joonise järgi rakutüübi ja tähistab rakutüübile iseloomulikud rakustruktuurid; - iseloomustab erinevaid koetüüpe; - kirjeldab fotosünteesi ning bakterite, seente ja inimese üldist aine- ja energiavahetust; - nimetab ja selgitab organismide erinevaid paljunemisviise ning arengutüüpe; - toob näiteid organismidest, kes nii paljunevad/arenevad; - selgitab inimese paljunemise iseärasusi; - võrdleb erinevaid rasestumisvastaseid vahendeid, mõistab turvaseksi olulisust; - iseloomustab inimese kromosoomistikku; - kasutab geneetika põhimõisteid õiges kontekstis; - selgitab näidete abil pärandumise seaduspärasusi;

	<ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab erinevate elundkondade ehitust ja nimetab organismi ülesanded
<p>Probleemülesanne materjalidega ja arvutusülesanded loodusteaduste rakendusvõimaluste kohta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - toob näiteid biotehnoloogia rakendusvõimalustest; - iseloomustab haigustekitajaid; - toob välja nakkushaiguste levimisviise ning nimetab vältimise võimalusi; - toob välja lisaainete kasutamise põhjused; - kasutab erinevaid teabeallikaid vastavasisulise informatsiooni hankimiseks, hindab selle usaldusväärsust; - kujutab orgaaniliste ainete valemi; - kirjeldab funktsionaalseid rühmi: küllastunud ja küllastumata süsivesinikud, alkoholid, arbonüülühendid ja karboksüülhapped ning struktuuriühikuid suvalistes, suhteliselt lihtsates struktuurides; - lahendab keemia probleem- ning arvutusülesandeid; - kirjeldab protsesside (sulamine, ainete segunemine) ja keemilise reaktsiooni soojusefektide olemust.
<p>Kirjalik arvestustöö keskkonnas toimuvate nähtuste ning nende seoste kohta igapäevaelu probleemide lahendamisel, selgitamisel ja väärtustamisel</p>	<ul style="list-style-type: none"> - selgitab olulisemaid keskkonnaprobleeme nii globaalses kui ka lokaalses kontekstis ja toob välja võimalused, mida saab ise teha antud probleemide vältimiseks; - põhjendab loodusliku mitmekesisuse kaitsmise vajalikkust; - kirjeldab rahvastiku paiknemist ning tihedust maailmas; - võrdleb sündimust ja suremust arenenud ja arengumaades ning selgitab erinevuste peamisi põhjusi; - analüüsib rändega kaasnevaid positiivseid ja negatiivseid tagajärgi lähte- ja sihtriigile ning mõjusid elukohariiki vahetanud inimesele; - toob näiteid maailma linnastunud piirkondadest, - nimetab ning näitab kaardil maailma suuremaid linnu ja linnastuid; - toob näiteid ülelinnastumisega kaasnevatest sotsiaalsetest- ja keskkonnaprobleemidest; - kirjeldab erinevate energiaressursside kasutamise eelisi ja puudusi; - hindab energia kokkuhoiu vajadust ja võimalusi; - iseloomustab põllumajandust ja selle mõju keskkonnale eri loodusoludes ning arengutasemega riikides; - selgitab toiduprobleemide tekkepõhjust maailma eri regioonides; - selgitab tranpordi ja side tähtsusest kaasaegses maailmamajanduses; - selgitab teenuste osatähtsuse kasvust kaasaegses majanduses ja seotusest teiste majandusharudega.

Kirjalik kontrolltöö „Elukeskkond, selle süsteemid ja kaitse“	<ul style="list-style-type: none"> - toob näiteid ja selgitab ökosüsteemides valitsevaid suhteid; - selgitab erinevate ökoloogiliste tegurite mõju organismidele. - nimetab ja kirjeldab ökosüsteeme ning nendes toimuvaid muutuseid. - nimetab liikide hävimist põhjustavad põhilised tegureid. - toob näiteid ja selgitab liikide kaitsevõimalustest.
Praktiline töö laboris, tehtud töö protokollimine kirjalikul töölehel.	<ul style="list-style-type: none"> - käsitleb tehnilisi ja tehnoloogilisi seadmeid, säästes ennast ja seadmeid; - kirjeldab, kuidas vältida ja vähendada keskkonda kahjustavat tegevust; - kasutab säästlikult ja ohutult reaktiive nii laboris kui ka argielus; - selgitab keemiliste protsesside olemust ning nende tähtsust looduses; - kasutab sobivaid mõõtmisvahendeid
sh iseseisev töö	<p>Õpilane: Koostab stendiettekanne - esitluse elu arengu kohta Maal. Koostab ja esitleb referaadi „Päikesesüsteem“ Lahendab arvutusülesandeid Referaadi esitlus „Organismide ehitus ja talitus“ (valik ettantud referaadi teemadest) Probleemülesanded materjalidega ja arvutusülesanded loodusteaduste rakendusvõimaluste kohta.</p>
sh praktika	puudub
Õppemeetodid	Loeng, praktilised tööd, vestlus ja arutelu, rühmatöö, iseseisev töö, ülesannete lahendamine, tabelite ning graafikute koostamine ja analüüs, probleemide lahendamine, diskussioon, esitlused ja videod, töö teabeallikatega
Hindamine	Moodulit hinnatakse mitteeristavalt põhimõttel arvestatud („A“)/mittearvestatud („MA“)
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Kokkuvõttev hinne kujuneb, kui õpilane on omandanud mooduli õpiväljundid vähemalt lävendi tasemel, sooritanud kõik hindamisülesanded, sh iseseisva töö tulemusele arvestatud („A“)
Õppematerjalid	<p>Jaotusmaterjalid, „Keemia õpik kutsekoolidele“ Altlex, 2013 „Geograafia gümnaasiumile I kursus Rahvastik ja majandus“. Eesti Loodusfoto. Tartu. 2013. „Üldmaateadus gümnaasiumile“. Koostaja: Ülle Liiber. Eesti Loodusfoto. Tartu, 2004. Enn Pärgrmäe „Füüsika õpik kutsekoolidele“. Atlex. 2009. Helle Järvalt „Bioloogia lühikursus gümnaasiumile“ 2003</p>

Mart Viikmaa, Urmas Tartes „Bioloogia gümnaasiumile.“ II osa 2008
 Signe Abel Anne Kivinukk Metoodiline käsiraamat bioloogia õpetamiseks gümnaasiumis Tallinn 2014
 Ene Külanurm „Keemia õpik kutsekoolidele“ 2006
 Õpetajate koostatud materjalid

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)				Õpetajad
5	Sotsiaalsained	7 EKAP				J.Klausen, A.Orekhova A.Karits
		Tunde	Audit.	Pr.töö	Is. töö	
		182	170	0	12	
Nõuded mooduli alustamiseks	puuduvad					
Mooduli eesmärk	<p>õpetusega taotletakse, et õpilane mõistab ühiskonna arengu põhjuslikke seoseid, teeb teadlikke valikuid seonduvalt iseenda ja sotsiaalse keskkonnaga, lähtub ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalnormidest ning toimib kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikmena. Õpilane on Eesti Vabariigi lojaalne kodanik.</p> <p>Moodul on seostatud gümnaasiumi õppekava kehalise kasvatuse valdkonna, riigikaitse valikkursuse ja sotsiaalsainete valdkonna ajaloo, ühiskonnaõpetuse, inimeseõpetuse, inimgeograafia õppeainetega.</p>					
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid					
1) omab adekvaatset enesehinnangut ning teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis toetavad tervikliku ja terviseteadliku inimese kujunemist	<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib juhendamisel enda isiksust ja kirjeldab enda tugevusi ja nõrkusi, lähtudes erinevatest rollidest ja kohustusest ühiskonnas • analüüsib üksikisiku, perekonna ja erinevate institutsioonide rolli ühiskonna arengus • nimetab ja teab terviseriske ning võimalikke vigastusi, kirjeldades nendele reageerimist ja ennetamise võimalusi • tegeleb teadlikult ja võimetekohaselt tervisespordiga, treenides sobiva koormusega ning sooritab treeningujärgselt taastumist soodustavaid harjutusi 					

<p>2) omab arusaama esinevatest nähtustest, protsessidest ja konfliktidest ühiskonnas ning nende seostest ja vastastikusest mõjust</p>	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab nüüdisühiskonna kujunemist, struktuuri ja korraldust • määratleb Eesti ajaloo olulisemad pöördepunktid sündmused muinasajast tänapäevani, paigutades tähtsamad Eesti ajaloo ja kultuuri sündmused õigesse ajaperioodi ja Euroopa ning maailma ajaloo konteksti • selgitab, millised muutused on toimunud taasiseseisvumisjärgses Eesti majanduses, õigusruumis, valitsemiskorralduses, riigikaitstes ja kultuurielus, eristades põhjusi ja tagajärgi • toob asjakohaseid näiteid sotsiaalainetes käsitletavate ja ühiskonnas esinevate nähtuste omavaheliste seoste kohta • analüüsib teabeallikate abil riigi majanduse struktuuri ning panust maailma majandusse • tunneb üleilmastumise majanduslikke, poliitilisi, sõjalisi ja kultuurilisi tahke, nimetab erineva arengutasemega riike • analüüsib kaartide ja statistiliste andmete põhjal riigi või regiooni rahvaarvu muutumist, rahvastiku paiknemist ja soolis-vanuselist struktuuri • kasutab teabeallikaid, sh geograafilisi, poliitilisi ja topograafilisi kaarte info leidmiseks ja rakendamiseks, määrab enda asukohta kaardil, kasutades koordinaatide süsteemi, mõõdab vahemaid ja määrab asimuuti
<p>3) mõistab kultuurilise mitmekesisuse ning demokraatia ja selle kaitsmise tähtsust ning jätkusuutliku arengu vajalikkust, aktsepteerides erinevusi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • arutleb teiste rahvaste kommete, traditsioonide ja religiooni ning nende omavaheliste konfliktide teemadel • iseloomustab demokraatliku valitsemiskorralduse toimemehhanisme Eesti ja Euroopa Liidu näitel • selgitab Eesti rolli NATOs, ELs ja ÜROs

<p>4) hindab üldnimlikke väärtusi, nagu vabadus, inimväärikus, võrdõiguslikkus, ausus, hoolivus, sallivus, vastutustunne, õiglus, isamaalisus ning lugupidamine enda, teiste ja keskkonna vastu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab poliitilisi ideoloogiaid ja selgitab nende erisusi, lähtudes Eesti poliitmaastikust • kirjeldab Eesti riigikaitse strateegiat, ülesehitust ja ressursse • demonstreerib grupi koosseisus seisanguid, pöördeid ja rivisammu ning kontrollib juhendamisel relva ohutust ning kustutab tulekolde • põhjendab inimeste ja riikide jätkusuutliku käitumise vajalikkust • selgitab inimõiguste olemust ja nende vajalikkust, analüüsib inimõiguste tähenduse muutumist 20.-21. sajandil ning toob näiteid üksikisiku põhiõiguste muutumisest ajaloo vältel • selgitab enda õigusi ja kohustusi kodanikuna • orienteerub õigusaktides, kasutades erinevaid infokanaleid • kasutab kontekstis sotsiaalainete põhimõisteid • nimetab erinevaid julgeolekuriske, sh Eesti Vabariigile ning selgitab nende maandamise võimalusi
<p>Teemad ja alateemad</p>	<p>AJALOO PERIODISEERIMINE JA AJALOOALLIKAD EESTI MUINASAEG Muinasaja perioodid; Eesti muinasaja lõpul; Muistne vabadusvõitlus. KESKAEG Vana-Liivimaa, maarahvas 14. – 16. Saj. , linnad ja kaubandus, kirik ja usupuhastus. Liivi sõda ja selle tulemused. ROOTSI AEG. Põhjasõda ja selle tulemused. VENE AEG. Vene valitsejad 18. – 19. Saj., Balti erikord, Roseni deklaratsioon; Talurahva mässud; Pärissorjuse kaotamine; Vaimne kultuur; Talurahvas 19. Saj; Rahvuslik liikumine; Venestamine; Eesti enne I maailmasõda EESTI VABARIIGI TEKKIMINE JA ARENG Maailm 20. Saj. alguses; Eesti iseseisvumine; Vabadussõda; Eesti sise- ja välispoliitika; Majanduse areng, Kultuur. II MAAILMASÕDA JA EESTI Eesti okupeerimine; Saksa okupatsioon; Nõukogude okupatsioon. EESTI TAASISEISVUMINE Nõukogude Liit 1980-ndate lõpus; Fosforiidi kampaania; Laulev revolutsioon; Balti kett; Augustisündmused 1991.</p>

ÜHISKONNA STRUKTUUR JA KUJUNEMINE.

Ühiskonna areng ja moderniseerumine, info- ja teadmusühiskonna kujunemine. Heaoluriik. Riik ja rahvas.

ÜHISKONNA VALITSEMINE.

Õigusriigi olemus ja tunnused; Võimude lahusus; Parlament; Valitsus; President; Maavalitsus; EV õigussüsteem.

KODANIKE OSALEMINE AVALIKUS ELUS. Demokraatia põhiideed ja nende teostumine kodanikuühiskonnas. Valimiste funktsioonid ja nende korraldamine. EV Riigikogu valimiste süsteem; Erakonnad ja valimised (valimisnimekiri, valimisplatvorm, partei programm, propaganda); Valimistega seotud kodanikuõigused.

RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ JA JULGEOLEK EUROOPAS. Eesti ja tähtsamad rahvusvahelised koostööorganisatsioonid Euroopas: EN, EL, NATO.

MAAILMA RAHVASTIK JA RAHVASTIKUPROTSESSID. Maailma rahvaarv ja selle muutumine; Demograafiline ülemine; Rahvastikupoliitika; Ränded ja nende põhjused; Rahvastiku paiknemine;

KAASAEGSE MAAILMA POLIITILINE KAART. Riikide arengutaseme näitajad; Kõrgeltarenenud Põhja riigid ja Lõuna arengumaad.

KAASAEGSED MUUTUSED MAAILMAMAJANDUSES. Majanduse üldine struktuur ja selle arengud; Üleminek kõrgtehnoloogilisele tootmisele; Majanduse globaliseerumisele

1. MINA JA TERVIS

2. KALORID JA TERVISLIK TOITUMINE Toitumise põhitõed. Toitumine ja haigused. Toidu ohutus.

3. SÕLTUVUSAINED JA NENDEGA KAASNEVAD RISKID Narkootikumid. Alkohol. Tubakas.

4. SEKSUAALKASVATUS Seksuaalsuse tähendus ja mõtteviis. Seksuaalne areng ja eneseleidmine lapseeest noorukieani. Esimesed intiimsed lähenemiskatsed. Nauditav ja turvaline seksuaalvahekord. Abi ja nõu saamise võimalused.

5. ENESEHINNANG JA VAIMNE TERVIS Eneseanalüüs. Positiivne mõtlemine. Individuaalsed toimetulekuoskused. Enesekindlus. Emotsioonid. Stress. Suhted ja suhtlemine.

6. MINU ÕIGUSED JA KOHUSTUSED Kodu ja perekonnaelu, pereliikmete vajadused ja väärtused

<p>Sh iseseisev töö</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kirjutab juhendi põhjal arutluse teemal „Eesti ajaloo tähtsamad sündmused“ 2. Koostab ülevaate kodukoha lähipiirkonna kultuurimälestiste kohta, kasutades Kultuurimälestiste riikliku kaitse andmebaasi, intervjuusid jne 3. Ühe mängufilmi (Nimed marmortahvilil, Detsembrikuumus) analüüs aspektist: filmitõde versus ajalootõde 4. Kirjutab juhendi põhjal arutluse teemal „Õpilase õigused ja kohustused“, kasutades Eesti Vabariigi põhiseadust, Eesti Vabariigi haridusseadust ja oma kooli õppekorralduseeskirja 5. Koosatab referaadi: „Stress ja selle leevendamine“
<p>Õppemeetodid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Loeng, arutelu, rühmatöö- nende materjalide koondamine ühtsesse õpimappi • Eesti ajaloo ajatelje koostamine ja oluliste sündmuste määratlemine läbi arutelu • Teabeallikatest andmete otsimine ja üldistuste tegemine • Mõistete formuleerimine (mõistekaardid) • Praktiline harjutus info otsimiseks ja erinevate infoallikate tutvustamine (ajaleht, ajaloo andmebaasid jm) • Teaduslike ja populaarteaduslike käsitluste kasutamine (sh. audio-visuaalsete materjalide vaatamine /kuulamine) • Intervjuu pereliikme, sugulase või tuttavaga • Arutelu kultuuripärandi ja kultuurimälestiste väärtustamise vajalikkusest • Muuseumi- ja arhiivikülastus, virtuaalne avastusretk • Seoste loomine Eesti ja maailma ajalooga „Samal ajal siin ja seal...“ • Suuliste hinnangute andmine õppeprotsessis
<p>Hindamine</p>	<p>Moodulit hinnatakse mitteeristavalt põhimõttel arvestatud („A“)/ mittearvestatud („MA“)</p>
<p>Hindamisülesanded:</p>	
<p>Tööleht „Muinasaeg Eestis“</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgiab, kuidas jääaeg mõjutas Eesti maastiku kujunemist • kirjendab, milliste ajalooallikate põhjal uuritakse muinasaeg, dateerib eesti ajaloo põhiperioodid, loob seoseid üldajalooga • iseloomustab Eesti ajaloo allikad • kasutab kontekstis mõistet arheoloogiline kultuur, muistis

	<ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab muinasaja põhiperioodid
Kontrolltöö „Eestlased muinasaja lõpul“	<ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab Eesti majanduslikku arengut esiaja lõpul • iseloomustab esiaja eestlaste suhteid naaberrahvastega ning vastastikuseid mõjutusi • paigutab muinasaja perioodid kronoloogiliselt ajateljele • kannab kontuurkaardile eesti muinasaja maakonnad, kihelkonnad ja linnused
Tööleht „Eestlaste muistne vabadusvõistlus“	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab Balti ristsõja põhjusi, käiku ja tulemusi • kasutab ajalooallikad õiges kontekstis • selgitab muutusi Vana-Liivimaa riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil
Tööleht „Jüriöö ülestõus“	<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib kriitiliselt keskaja kroonikaid ja teisi teabetekste • analüüsib Jüriöö ülestõusu tähtsust ja tähendust
Koostab õpimapi „Keskaeg Eestis“. Vormistab õpimapi korrektselt	<ul style="list-style-type: none"> • kogub, süstematiseerib infot, kasutab kogutud info ülesannete täitmiseks • vormistab kirjalikud tööd korrektselt • analüüsib oma õppetegevust
Tööleht „Liivi sõda ja Põhja sõda“	<ul style="list-style-type: none"> • Võrdleb Liivisõja ja Põhja sõja tulemusi ja tagajärjed
Tööleht „Rahvastik“	<ul style="list-style-type: none"> • Selgitab eesti rahva kriitilise olukorra sõdade ajal dokumenti põhjal
Kontrolltöö «Rootsi aeg».	<ul style="list-style-type: none"> • Iseloomustab Rootsi poliitikat Eesti- ja Liivimaal ning annab sellele allikate ja teabetekstide põhjal hinnangu • Iseloomustab talurahva õigusliku ja majandusliku olukorra muutumist Rootsi ajal • Seletab muutused linna elanike elus varauusajal • Mõistab luterluse mõju ja Rootsi aja tähtsust eesti kultuuri ja hariduse arengus • Annab hinnangu rahvahariduse korraldusele Rootsi ajal
Esitlus/referaat „Vene aja kultuuripärandid“ või „Vene aja tähtsamad ajaloo ja kultuuri tegelased“	<ul style="list-style-type: none"> • Otsib ja uurib kodukoha ja kooli lähipiirkonna vene aja kultuuripärandeid • Uurib vene aja tähtsamate ajaloo- ja kultuuritegelaste elulugusid ja hindab nende panust Eesti kultuuri • Kirjutab referaadi või koostab PowerPoint esitluse
Kontrolltöö „Eesti iseseisvumine“	<ul style="list-style-type: none"> • Selgitab Eesti omariikluse saavutamise eeldusi ja protsessi

	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab Eesti Vabadussõja tähtsamaid sündmusi ning kirjeldab sõja käiku kaardi alusel • Mõistab Vabadussõja ja Tartu rahu tähendust Eesti Vabariigi kindlustumisel • Selgitab ja kasutab kontekstis mõisteid Veebruarirevolutsioon, autonoomia, Asutav Kogu, Landeswehr, Tartu rahu, Päästekomitee, iseseisvusmanifest • Selgitab kes olid Nikolai II, Vladimir Lenin, Jaan Poska, Johan Laidoner ja Konstantin Päts, ning iseloomustab nende tegevust.
Tööleht. Eesti vabariik 1920-30-ndatel aastatel.	<ul style="list-style-type: none"> • Analüüsib ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda • Kirjeldab Eesti ühiskonna poliitilist arengut 1920. ning 1930. aastail, selgitab autoritarismi kujunemise põhjusi ja mõju ühiskonnale ning iseloomustab vaikivat ajastut
Ülesanne „Eesti Teises maailmasõjas“.	<ul style="list-style-type: none"> • kogub mälestusi oma lähedaste või tuttavate elust Teise maailmasõja ajal, kirjutab essee juhendi abil
Ülesanne „Eesti taasiseseisvumine“.	<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib kommunistliku süsteemi lagunemise põhjusi • analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ning teab riikluse ülesehitamise käiku • selgitab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, laulev revolutsioon, Rahvarinne, Balti kett, interrinne, ERSP, Eesti Kongress
Rühmatöö. Eesti ühiskonna valitsemine. Mõistekaartide koostamine	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab teadlikult Eesti Vabariigi põhiseadust • leiab vajalikke infot internetist • tunneb demokraatliku valitsemiskorralduse toimemehhanisme Eestis • selgitab mõisteid parlamentarism, presidentialism, õiguskantsler, riigikontroll, opositsioon, koalitsioon, fraktsioon, täidesaatev võim, koalitsioonivalitsus, enamus- ja vähemusvalitsus, kohtuvõim, riigipea, põhiseaduslikkuse järelevalve, kohalik või
Ülesanne. Essee kirjutamine juhendi abil. „Kui demokraatlik on Eesti demokraatia?“	<ul style="list-style-type: none"> • kogub vajalikku teavet meediast, hindab seda kriitiliselt, süstematiseerib ning kasutab eesmärgipäraselt • kirjeldab demokraatia toimimise põhimõtteid
Tööleht „Euroopa Liidu valitsemiskord“	<ul style="list-style-type: none"> • Leiab internetist õppetöoks vajalikku informatsiooni • Kirjeldab Euroopa Liidu valitsemiskorraldust
Rühmatöö ülesande alusel diskussioon	<p>Õpilane: Diskuteerib ja põhjendab oma arvamust teemal „Ühiskonna mitmekesisus. Stereotüüpne mõtlemine“.</p>

<p>Esitlus „Gloaalprobleemid: lahenduste otsingud“</p>	<p>Õpilane: koostab PowePoint esitluse</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab infotehnoloogiavahendeid infot otsides, tõlgendades ja vahendades, arvestades ning väärtustades autoriõigust
<p>Rühmatöö - Inimkaubandus. Noored ja inimkaubandus. Filmi „Lilia 4-ever“ vaatamine ja arutelu rühmades.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koostab mõistekaardi • Nimetab inimkaubanduse ohud • Kirjeldab, millised on riskid saada inimkaubanduse ohvriks
<p>Rühmatöö ülesanne inimese tervikliku ja terviseteadliku kujunemise ning adekvaatse enesehinnangu kujunemise kohta</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koostab elustiile kajastava toitumis-/treeningpäeviku kindla ajaperioodi kohta, lisab järeldused, kus õpilane nimetab koos põhjendustega oma tervisekäitumise kõige suuremad eksimused analüüsitud perioodil ning mida peab tegema oma tervisekäitumise parandamiseks. • Rühmatöö valitud kaasuse põhjal, kus õpilane on osaleb näidisprotsessi ettevalmistamisel ja läbimängimisel. • Koostab mõistekaardi teemal “Minu õigused ja kohustused”, kus iga rolli (laps, õpilane, Eesti kodanik, tulevane lapsevanem, tulevane töövõtja/tööandja) puhul toob välja vähemalt viis õigust ja viis kohustust • Analüüsib juhendamisel enda isiksust, kirjeldab enda tugevusi ja nõrkusi, lähtudes erinevatest rollidest ja kohustustest ühiskonnas. • Osaleb projektis ja selle esitlusel „Mina teise ühiskonna liikmena“. Esitluses kajastub läbivalt võrdlus Eestiga (mis on meil hästi, mis meil võiks võrreldes uuritud riigiga paremini olla) koos põhjendustega.
<p>sh kokkuvõtva hinde kujunemine</p>	<p>Kokkuvõttev hinne kujuneb, kui õpilane on omandanud mooduli õpiväljundid vähemalt lävendi tasemel, sooritanud kõik hindamisülesanded, sh iseseisva töö tulemusele arvestatud („A“)</p>
<p>Õppematerjalid</p>	<p>Mati Laur, Ain Mäesalu, Tõnu Tannberg, Ursula Vent. Eesti ajalugu. 2 osa.. Tallinn, Avita 2006. Eesti ajaloo pöörded. Dokumentid ja materjalid. Eesti aja lood. Eesti Televisiooni saatesari. Eesti ajaloo teemalised filmid: Nimed marmortahvil (2002) Detsembrikuumus (2008) http://www.mois.ee/- Eesti mõisaportaal</p>

<http://www.estonica.org/et/>- Eesti ajaloo entsüklopeedia
<http://www.eays.edu.ee/aja/index.php/ajalooopetus/ajalugu> - õppematerjalid
Tervise Arengu Instituudi poolt koostatud toitumisalased brošüürid
<http://www.toitumine.ee>
<http://www.terviseinfo.ee>
<http://www.alkoinfo.ee>
<http://www.narko.ee>
Lühifilm „Mõteteine“ – lisainfo filmist
Lühifilm „Suits“ – lisainfo filmist
Film Nime poolest võitja (2001) Peep Vehm
Rääkimata lugu – üksteist aastat hiljem
Pink, A. ja Pink, J. 2006. Kodune kaloriraamat. Kerge on olla kerge
Kokassaar, U; Lill, A; Zilmer, M. 2012. Normaalse söömise kursuste käsiraamat.
Harro, J. 2005. Uimasti ajastu.
Kagadze, M; Kraav, I; Kullasepp, K. 2007. Perekonnaõpetus.
Psühholoogia. Õpik gümnaasiumile Jüri Uljas, Thea Rumberg 2003
Inimeseõpetus. Õpik gümnaasiumile T. Annuk 2003
Erinevad ainematerjalid. Eva Palk
<http://inimeseopetuse.weebly.com>
<http://koolipsyh.weebly.com>
<http://perekonnaopetus.weebly.com>

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)				Õpetajad
6	Kunstiained	1,5 EKAP				N. Andrejeva
		Tunde	Audit.	Pr. töö	Is. töö	
		39	28	4	7	
Nõuded mooduli alustamiseks	puuduvad					
Mooduli eesmärk	õpetusega taotletakse, et õpilane kasutab kunstialaseid teadmisi ja kogemusi oma elukvaliteedi tõstmiseks ja isiksuse arendamiseks. Moodul on seostatud gümnaasiumi riikliku õppekava kunsti valdkonna muusika, kunsti õppeainetega.					
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid					
1) eristab näidete alusel kunstiliike ja muusikažanreid	<ul style="list-style-type: none"> võrdleb näidete alusel erinevaid kunstiliike ja muusikažanreid 					
2) tunneb maailma ning Eesti kunsti ja muusika olulisi teoseid ning seostab neid ajalooga	<ul style="list-style-type: none"> määrab kunsti- ja muusikakultuuri ajastuid ajateljel tutvustab Eesti kunsti ja muusika eripära ja tähtteoseid uurib ja kirjeldab kunsti- ja muusikateoste ajaloolist ja kultuuriloolist tausta 					
3) analüüsib oma suhet kultuuriga ja loominguilisust läbi vahetu kogemuse	<ul style="list-style-type: none"> koostab oma Eesti lemmikteostest virtuaalse kogu (3 kunstiteost + 3 muusikateost), asetab valitud teosed ja nende autorid „suuremasse pilti”, analüüsides nende suhet vastava ajastu ja teiste autoritega ning esitleb seda 					
4) kasutab kunsti ja muusikat elukvaliteedi tõstmiseks ja isiksuse arendamiseks	<ul style="list-style-type: none"> kirjeldab kogetud kunsti- ja muusikaelamust ja/või omaloomingu eelistusi mõistab ja esitleb ühte enda jaoks tähendusrikast muusika- või kunstiteost ja põhjendab oma valikut, kirjeldades selle emotsionaalset mõju endale 					

5) väljendab ennast läbi loomingulise tegevuse	<ul style="list-style-type: none"> väljendab ennast läbi loomingulise tegevuse
Teemad, alateemad	<p>Aineline ja vaimne kultuur. Kujutav kunst ja muusika. Kunsti tekkimine. Kunsti liigid ja žanrid.</p> <p>Kunst ürgühiskonnas (koopamaalid)</p> <p>Kunst orjanduslikus ühiskonnas. Vana-Egiptuse kunst ja muusika. Antiikaja kunst ja muusika. Komöödia ja tragöödia.</p> <p>Feodalismiajastu kunst ja muusika. Varakristlik kunst. Romaani ja gooti stiil. Keskaja kunst Eestis. Ekskursioon Vannalinna arhitektuurinäidete tutvustus.</p> <p>Akadeemilised kunstistiilid. Varane renessanss. Kõrgrenessanss. Madalmaade kunst. Renessansiaja kunst Eestis. Polüfoonilise muusika areng, ilmalik laul. Õukonnamuusika, uued muusikažanrid. Instrumentaalmuusika areng.</p> <p>Baroki ajaärk. Barokk. Barokk Eestis. Rokokoo (õukonnakunst). Klassitsism. Romantism. Muudatused muusikas. Ekskursioon Vanalinna ja Kadrioru parki, tutvumine arhitektuurimälestistega.</p> <p>20. sajandi kunst ja muusika. Impressionism. Neoimpressionism. Postimpressionism. Fovism, kubism, futurism, ekspressionism, dadaism ja sürrealism. Abstraktsionism, op-kunst ja kineetiline kunst, pop-kunst, hüperrealism.</p> <p>Kaasaegne kunst ja muusika. Performans, happening, grafiti, prügikunst, keha- ja netikunst.</p>
Hindamisülesanded	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> määratleb kunstiliigid etteantud pildimaterjali ja kirjanduse abil koostab ajatelje, kuhu määratleb etteantud kunstiteosed (10 Eesti autorit ja 10 maailmaautorit) koostab virtuaalse kogu 3-st oma Eesti lemmikteostest ja estleb seda Loob visuaalse taiese, kus kajastub kompositsioon, perspektiiv, proportsioon ning annab edasi hele- ja tumedusastet, valgust ja varju. määratleb muusikažanrid ning perioodid esitatud muusikateoste näidete põhjal liigitab muusikažanre ja heliloojaid ning nende teoseid ajastute järgi koostab arvustuse kontserdist või analüüsi oma lemmikteostest

sh iseseisev töö	<p>Õpilane: Koostab virtuaalse kogu 3 st oma Eesti lemmikteostest, kasutades infotehnoloogia vahendeid Koostab kirjaliku arvustuse kuulnud kontserdist või analüüsi oma lemmikteostest Täidab Kunstimuuseumi külastuse põhjal ülesannete lehe Koostab õpimapi, mis sisaldab tunnis käsitletud teemasid ning vähemalt 4 loovtööd sh iseseisvad tööd (Vähemalt kolm praktilist joonistust tunniväliselt, kus kajastub inimene/loodus/ajalugu kunstiala abiteaduste kompositsioon, perspektiiv, proportsioon kasutamise, ning oskusega edasi anda valgust, varju, kasutades joont ja erinevat hele-tumedusastet).</p>
sh praktika	puudub
Õppemeetodid	Interaktiivne loeng, video, rühmatöö, muusikaliste näidete kuulamine, praktiline loovtegevus, iseseisev töö, õpimapi koostamine, muuseumi külastus
Hindamine	Moodulit hinnatakse mitteeristavalt põhimõttel arvestatud („A“)/ mittearvestatud („MA“)
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Kokkuvõttev hinne kujuneb, kui õpilane on omandanud mooduli õpiväljundid vähemalt lävendi tasemel, sooritanud kõik hindamisülesanded, sh iseseisva töö tulemusele arvestatud („A“)
sh hindamismeetodid	<ol style="list-style-type: none"> 1. suuline küsitlus (valikküsitlus, individuaalne küsitlus) 2. kirjalik töö 3. tööleht 4. praktiline loovtegevus - õpimapi koostamine 5. iseseisev praktiline töö. 6. esitlus 7. analüüs

Õppematerjalid

Viirand, T. Kunstiraamat noortele. Tln., 1982
Alpatov, M. Kunstiajalugu I-II osa. Tln., 1982
Gombrich, E.H. Kunsti lugu. Avita.Tln., 1997
L.Leesi. Kunstilugu koolidele. Avita, Tln., 2003
Kangilaski, J. Kunstikultuuri ajalugu. Tln., 2004
K.Kodres. Eesti kunsti ajalugu 2. 1520-1770. Eesti Kunstiakadeemia ja autorid. Tallinna Raamatutrükikoda, 2005
J.Kangilaski. Eesti kunsti ajaloo 6. köite I. osa 1940-1991. Eesti Kunstiakadeemia ja autorid. Tallinna Raamatutrükikoda, 2013